

Jaargang 38, nummer 3,
september 2013

Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel

0 100 200 300 400 500 Meter.

B

C

D

E

F

Inhoud

GROOT IJSELMUIDEN ~ <i>Dr. Iet Erdtsieck</i>	1
SCHOOL NEEMT IN 1928 AFSCHIED VAN HOOFD ~ <i>Johan Prins</i>	17
KLASSEFOTO VAN DR. NAWIJNSCHOOL IN 1953/54 ~ <i>Johan Prins</i>	20
HET TREINSTATION OP 15 FEBRUARI 1943 ~ <i>Laurens Hooisma</i>	22
STRUIKELSTENEN VOOR VERZETSMENSEN ~ <i>Joke Scheepstra</i>	27
EEN CORRECTIE: GESCHUT IS VAN RUSSISCHE ORIGINE	32
MACHT & PRACHT ~ <i>Ernst Hupkes</i>	33

Foto omslag: Boekwerkjes en speldjes die uitgegeven werden tijdens militaire reünies in 1938 en 1939 die in Kampen werden gehouden. Meer over de afgebeelde gebouwen op de speldjes op pag 33.

Ten geleide

De burgemeesters van Kampen die IJsselmuiden en de omliggende kleine gemeenten wilden inlijven kregen hun zin niet. Dr. Iet Erdtsieck schrijft dat burgemeester Kleemans, die tégen samenvoeging van Kampen en Groot IJsselmuiden was, zijn zin óók niet kreeg. Hiernaast staat hij (r.) gebroederlijk onder één paraplu met zijn IJsselmuiden

collega Markusse (l.) die evenmin voor fusie was. Als tussendoortje een foto van een schoolklas en een foto van een hele school.

Hooisma vervolgt zijn artikel over de jodenjacht in Kampen. In de Emmastraat werd een struikelsteentje gevlijd voor de gefusilleerde Izak van der Horst.

STAATSBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN.

(N°. 308.) **WET** van den 21sten December 1936,
tot vereeniging van de gemeenten IJsselmuiden, Grafhorst, Wilsum, Kamperveen en Zalk en Veecaten.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wensche-lijk is de gemeenten *IJsselmuiden, Grafhorst, Wilsum, Kamperveen* en *Zalk en Veecaten* te vereenigen.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

1. De gemeenten *IJsselmuiden, Grafhorst, Wilsum, Kamperveen* en *Zalk en Veecaten* worden vereenigd.
2. De nieuwe gemeente draagt den naam van *IJsselmuiden*.
3. De vereeniging komt tot stand met ingang van 1 Januari 1937.

Artikel 2.

1. Alle bezittingen, lasten, rechten en verplichtingen der opgeheven gemeenten gaan op de nieuwe gemeente *IJsselmuiden* over, zonder dat daarvoor een nadere akte wordt gevorderd.
2. Voor zoover overschrijving in de openbare registers krachtens of in verband met deze wet noodig mocht zijn, zal die geschieden krachtens deze wet.

Groot IJsselmuiden

dr. Jet Eratsieck

Ook in de jaren dertig van de 20ste eeuw streefde de overheid erna -uit oogpunt van besparing en efficiëntie- om gemeenten samen te voegen, ondanks protesten uit de gemeenten die dit lot trof. Dit was het geval met de gemeenten, Grafhorst, Kamperveen, Wilsum, IJsselmuiden, Zalk en Veecaten. De gemeente Kampen was in dit geheel een hebzuchtige derde, die zijn oog eerst liet vallen op IJsselmuiden en Grafhorst en in een later stadium op de in 1 januari 1937 gecreëerde gemeente Groot IJsselmuiden.

Toestand gemeenten IJsselmuiden, Kamperveen Grafhorst, Wilsum en Zalk en Veecaten

Om met de grootste gemeente -IJsselmuiden- te beginnen. Deze gemeente had in 1935 een oppervlakte van 2185 ha., waar 3.121 zielen woonden, verenigd in twee bevolkingsdelen. Een stedelijk deel waar voornamelijk officieren, ambtenaren en fabrikanten woonden, van wie de woningen waren aangesloten op gas, water en elektrisch licht dat door Kampen werd verschaft. Dat was in het gebied van de huidige Burgemeester Van Engelenweg. Naast deze stedelijke bevolking kende IJsselmuiden een plattelandsbevolking, die leefde van tuinbouw, landbouw en veeteelt, die veelal van genoemde gemakken was verstoken. ⁽¹⁾

De andere vier gemeenten telden veel minder inwoners: Kamperveen slechts 561 zielen; Grafhorst iets meer, daar woonden 749 mensen, in Wilsum waren 820 bewoners en in Zalk en Veecaten woon-

den 875 mensen, respectievelijk op 2249 ha., 226 ha., 854 ha. en 875 ha. Zij woonden allen op het platteland, maar hun middelen van bestaan waren verschillend. ⁽²⁾ In Kamperveen en Grafhorst leefde men voornamelijk van de veeteelt, in Wilsum waren veeteelt en tuinbouw de voornaamste middelen van bestaan en in Zalk en Veecaten waren dat akkerbouw en veeteelt. ⁽³⁾

Een vraag is of de vijf genoemde gemeenten dezelfde geschiedenis hadden doorlopen. In grote lijnen was die dezelfde. Zij waren alle plattelandsgemeenten, maar aan Grafhorst en Wilsum was -waarschijnlijk al in de 13de en 14de eeuw- door de bisschop van Utrecht stadsrechten verleend. Zover bekend hebben Grafhorst en Wilsum geen gebruik gemaakt van deze rechten. Van IJsselmuiden weet men dat deze plaats reeds in 1133 een bewoning kende.